

Любов Орестівна **ПЕТИК**

к.е.н., доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4807-2236>

e-mail: liubapetyk@ukr.net

Марта Андріївна **КОРЖ**

студентка, Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7125-732X>

e-mail: korzhmarta27@gmail.com

ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ НАЙКРАЩИХ ПРАКТИК ЄС

У статті проаналізовано основні аспекти організації та забезпечення діяльності територіальних громад у сфері соціального забезпечення населення України. Окреслено основні напрями розвитку процесу надання соціальних послуг. Визначено основні інструменти бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення населення України та досліджено ефекти, які чинять вплив на обсяги видатків Державного та Зведеного бюджетів на соціальну сферу. Досліджено наявні проблеми у сфері соціального забезпечення та наголошено на необхідності гармонізувати соціальні стандарти зі стандартами Європейського союзу.

Ключові слова: соціальне забезпечення, соціальний захист, децентралізація, євроінтеграція, державні фінанси, міжбюджетні відносини, видатки на соціальний захист

ВСТУП

Одним з компонентів стабільного функціонування суспільства є надання соціальних послуг. Важливе значення має проведення децентралізації та надання органам місцевого самоврядування більш широких повноважень відносно соціального забезпечення населення. Оскільки Україна перебуває на шляху євроінтеграції, найбільш актуальним залишається питання забезпечення соціальної стабільності – досягнення високих соціальних стандартів держав-членів ЄС. В Україні через суспільні зміни соціальна проблематика привертає дедалі більшу увагу в соціальній та політичній діяльності. Вплив світових тенденцій глобалізації та інтеграції на регіони призводить до виникнення нерівномірності у їхньому розвитку, тому головною метою соціальної політики в умовах децентралізації є і залишається створення таких умов, які б дозволяли органам місцевого самоврядування реалізовувати їх наявний потенціал, максимально збільшувати їхній внесок у програми розвитку економіки країн з метою загального підвищення добробуту населення. Саме тому важливо дослідити провідний закордонний досвід фінансування системи соціального захисту населення та її секторів у централізованих та децентралізованих країнах і на основі отриманих досліджень визначити принципи розподілу функцій фінансування різних секторів соціального захисту між рівнями влади на основні найкращих європейських практик.

МЕТА дослідження – аналіз основних напрямів та існуючих моделей соціальної політики ЄС та найкращих практик міжбюджетного фінансування соціальної сфери з можливістю їх адаптації у сфері соціального захисту сучасної України.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Стаття базується на працях вітчизняних та закордонних вчених, матеріалах періодичних видань. У проведенні дослідження використовувалися методи аналізу й синтезу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Раніше сформована система надання соціальних послуг в Україні з початком процесу децентралізації зіткнулася з низкою викликів. Зокрема, основними проблемами, що вимагали вирішення, стали взаємодія учасників системи в нових умовах, вдосконалення механізму розмежування повноважень між різними рівнями територіальних організацій у наданні послуг та стимулювання розвитку ринку соціальних послуг.

З 1 січня 2020 р. чинності набув новий Закон України «Про соціальні послуги», який передбачає зміну самого підходу до надання соціальних послуг. Закон визначає соціальні послуги як «дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають» [1]. Варто зазначити, що акцент на профілактичній складовій у наданні послуг є перевагою, оскільки профілактика є ефективнішою, ніж подолання вже наявних проблем.

До того ж наступним важливим елементом профілактичної складової соціальної роботи є й те, що звернутися стосовно необхідності надання соціальних послуг відтепер може не лише особа, яка потребує послуг або її законний представник, а також й інші особи в інтересах осіб, які потребують таких послуг. Оскільки Україна знаходиться на шляху цифрової трансформації, доцільним є й створення Реєстру отримувачів та надавачів соціальних послуг, тобто автоматизованої інформаційно-телекомунікаційної системи, призначеної для збору, реєстрації, зберігання і використання даних про надавачів та отримувачів соціальних послуг, а також запровадження єдиних вимог до всіх надавачів соціальних послуг – як державних і комунальних, так і до недержавних (прибуткових та неприбуткових організацій) [2].

Що стосується процесу отримання соціальних послуг, нове законодавство передбачає наявність окремих випадків, коли отримувачі послуг не можуть від них відмовитися, тобто поняття добровільності отримання со-

ціальних послуг набуває обмеженого характеру. Відтепер для певних категорій осіб будуть здійснюватися індивідуальні корекційні програми: батьки, які не виконують батьківських обов'язків; особи, які вчинили насильство за ознакою статі, домашнє насильство чи жорстоке поводження з дітьми; особи, до яких застосовуються заходи пробації відповідно до закону; особи, яких судом направлено на проходження програми для кривдників; в інших випадках, передбачених законом. Такі заходи можна назвати «примусовими» соціальними послугами, які місцеві територіальні громади будуть надавати в обов'язковому порядку [1].

Проаналізуємо також і нові повноваження виконавчих органів міських рад міст обласного значення, рад об'єднаних територіальних громад, які окреслено ст. 25 Закону [3, с. 71-72]:

1) визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах, зокрема із залученням надавачів соціальних послуг недержавного сектору, оприлюднення відповідних результатів;

2) інформування населення про перелік соціальних послуг, їх зміст і порядок надання у формі, доступній для сприйняття особами з будь-яким видом порушення здоров'я;

3) здійснення заходів для виявлення вразливих груп населення та осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах;

4) забезпечення за результатами оцінювання потреб особи / сім'ї надання базових соціальних послуг особам / сім'ям відповідно до їхніх потреб, вжиття заходів із надання інших соціальних послуг таким особам / сім'ям шляхом створення мережі надавачів соціальних послуг державного/комунального сектору та/або залучення надавачів соціальних послуг недержавного сектору (шляхом соціального за мовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проєктів, соціальних програм тощо) та/або на умовах договору з уповноваженими органами;

5) затвердження, забезпечення фінансування та виконання регіональних програм в частині забезпечення потреб осіб/сімей у соціальних послугах, розроблених за результатами визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах;

6) забезпечення підвищення професійної компетентності / кваліфікації працівників надавачів соціальних послуг, утворених ними;

7) координація діяльності суб'єктів системи надання соціальних послуг на місцевому рівні;

8) забезпечення взаємодії надавачів соціальних послуг та органів, установ, закладів, фізичних осіб – підприємців, які в межах своєї компетенції надають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади допомогу вразливим групам населення та особам/ сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, та/або здійснюють їх захист;

9) збір, аналіз та поширення відповідно до законодавства інформації стосовно надання соціальних послуг, сприяння впровадженню кращого досвіду надання соціальних послуг;

10) забезпечення ведення Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг на місцевому рівні;

11) здійснення моніторингу надання соціальних послуг, оцінювання їх якості, оприлюднення відповідних результатів;

12) здійснення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, спрямованих на фінансування соціальних послуг;

13) здійснення контролю за додержанням вимог цього Закону у порядку, визначеному КМУ;

14) забезпечення дотримання прав отримувачів соціальних послуг;

15) призначення керівників утворених ними надавачів соціальних послуг, діяльність яких фінансується за рахунок коштів відповідного бюджету/бюджетів;

16) вирішення інших питань стосовно надання соціальних послуг відповідно до закону.

Слід виокремити, що основною перевагою нового законодавства є можливість утворення комплексних установ/закладів надання соціальних послуг, структурних або відокремлених (територіальних) підрозділів, в яких надають різні соціальні послуги різним групам населення. Головною метою таких змін є оптимізація та формування комплексного підходу до надання соціальних послуг. Очікуваним результатом є подолання відомчих бар'єрів на рівні територіальної громади.

Варто зазначити, що особливої актуальності питання реформування національної системи соціального захисту згідно з планом імплементації даного договору та з використанням кращого досвіду європейських країн набуло після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Що стосується основних стандартів Ради Європи і Європейського Союзу, система соціального захисту згідно з ними включає такі форми соціального захисту, як державну соціальну допомогу, а також спеціальний і особливий (додатковий) соціальних захист для окремих категорій населення [4, с. 569].

У системах соціального захисту переважної більшості країн ЄС соціальне страхування посідає визначальну роль, є їх найважливішим елементом. Саме тому ґрунтовний порівняльний аналіз західноєвропейських моделей соціального захисту та/або соціального страхування дозволяє зробити відповідні висновки та рекомендації для подальшого проведення відповідних реформ в Україні.

Експерти зазначають, що фінансування різних статей видатків Державного бюджету України здійснюється не системно і не прозоро. Так, окремі видатки соціального характеру містяться, крім соціального захисту і соціального забезпечення, і в інших видаткових статтях бюджету, а саме: житлово-комунальне господарство, освіта, духовний і фізичний розвиток, охорона здоров'я, громадський порядок та охорона праці. Так, видатки соціального характеру можна знайти практично у кожній з видаткових статей зведеного бюджету, що включає показники державного та місцевих бюджетів. За таких умов реальний обсяг усіх соціальних видатків держави буде в 3–4 рази перевищувати той, що декларується за видатковою статтею «Соціальний захист та соціальне забезпечення» та не відповідає світовим та європейським статистичним стандартам [5, с. 110].

Що стосується європейської статистичної практики, широко визнаним важливим методом для вдосконалення діяльності фінансування національних систем соціального захисту, визначено метод допоміжних рахунків

соціального захисту. На заданий проміжок часу усі країни Європейського Союзу займаються розробленням допоміжних рахунків на основі методології, створеної для забезпечення Європейської статистичної комісії співставними індикаторами відносно фінансових потоків, спрямованих країнами у цю галузь.

Актуальність розроблення методології побудови допоміжних рахунків соціального захисту в Україні пов'язана з тим, що розвиток державної статистики передбачає гармонізацію національної системи показників з міжнародними стандартами на рівні, рекомендованому для статистичних служб країн – кандидатів на членство в Європейському Союзі. В цьому контексті стратегічним пріоритетним напрямом діяльності Статистичної організації Європейської Комісії (далі – Євростат) у соціальній статистиці є систематизація та формування агрегованої інформації у вигляді соціальних рахунків охорони здоров'я, освіти, туризму, соціального захисту, науки і досліджень. На прикладі рахунку соціального захисту доведено значні аналітичні можливості допоміжних соціальних рахунків, які дозволяють простежити за тим, як використовуються ресурси відповідної галузі, вивчити моделі розподілу ресурсів, оцінити ефективність поточного використання ресурсів тощо [5, с. 111].

Зіставимо видатки на соціальний захист деяких країн Європейського Союзу та України (рис. 1). Бачимо, що у деяких країнах-членах ЄС витрати на соціальний захист у 2020 р. відрізнялися майже вдвічі. Лідерами з

найбільш високим співвідношенням витрат на соціальний захист до ВВП серед проаналізованих країн є Франція (36,9 %), Нідерланди (32,7 %), Австрія (31,8 %) і Німеччина (31,1 %), витрачали на соціальні цілі вдвічі більше, ніж країни із найнижчими значеннями цього співвідношення: Литва (17,8 %), Чорногорія (18 %) і Болгарія (18,4 %). В Україні цей показник у 2020 р. становив 25,04 %.

Проаналізуємо видатки Державного та Зведеного бюджету України на соціальний захист та соціальне забезпечення за останнє десятиліття порівняно з коефіцієнтом децентралізації (рис. 2). Аналіз тенденцій фінансування системи соціального захисту за останнє десятиліття дозволяє зазначити про суттєве збільшення номінальних обсягів цих витрат. Так, номінальний обсяг витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення з державного бюджету за період 2011-2021 рр. збільшився у 3,1 рази, а з місцевого бюджету – в 5,6 рази.

Оцінити рівень децентралізації фінансування соціального захисту населення можна за розрахунком відповідних коефіцієнтів. Так, в Україні за період 2011-2021 рр. коефіцієнт децентралізації витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення становив близько 40 %.

Проте необхідно більш деталізовано проаналізувати процес децентралізації даної сфери, оскільки частина з поточних функцій фінансується за рахунок субсидій та інших трансфертів з державного бюджету.

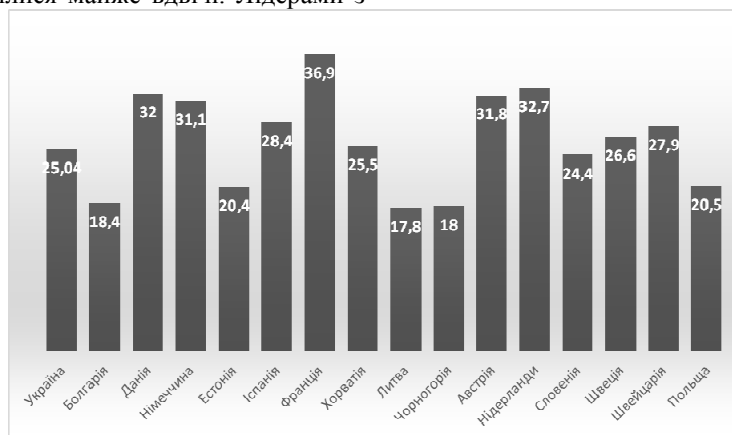

Рис. 1. Динаміка видатків на соціальний захист у країнах Європейського Союзу та Україні у 2020 р., у % до ВВП [складено авторами на основі [6; 7])

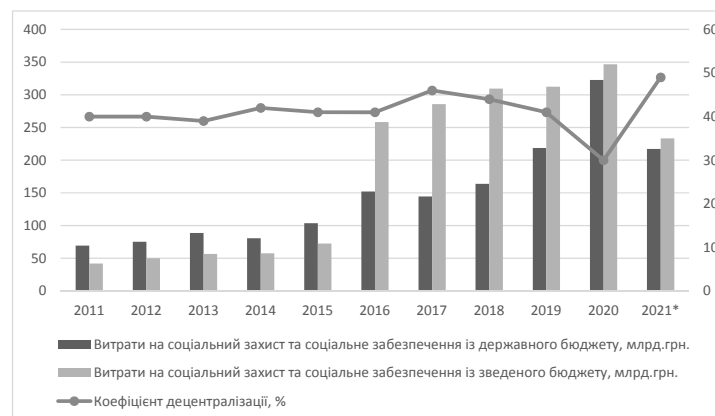

Рис. 2. Бюджетне фінансування соціального захисту та соціального забезпечення населення в Україні за 2011-2021 рр. [складено авторами на основі [8]] (* дані станом на 01.09.2021 р.)

Рис. 3. Відсоткове відношення бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення населення в Україні за 2011-2021 рр. у % до ВВП [складено авторами на основі [8]] (* дані станом на 01.09.2021 р.)

Найбільш доцільним і, як показує практика, дієвим способом оптимізації розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, на нашу думку, є наділення структурних підрозділів територіальних органів центральних органів виконавчої влади повноваженнями з надання наступних послуг соціального захисту населення: виплата пенсій, субсидій, компенсації, забезпечення надання пільг. Це забезпечує покращення механізму адміністрування соціальних послуг та збільшує рівень ефективності коштів бюджетів усіх рівнів.

Згідно з даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), за період 2016-2019 рр. на фінансування системи соціального забезпечення всіх країн світу витрачалося близько 20 % світового ВВП [9].

Зазначимо, що незважаючи на те, що загалом у країнах ЄС, таких як Фінляндія, Норвегія, Швеція, Данія, Норвегія, Франція, Німеччина, Словаччина, Греція, Італія та Швейцарія, державні видатки на соціальний захист населення за цей же період склали близько 42 %. Проте є й такі країни, де частка державних витрат на соціальний захист складає приблизно 16,8 %, – це Ісландія та Кіпр [9].

Що стосується системи державного фінансування соціального захисту, у більшості країн ЄС вона триканальна, тобто, фінансування здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів та фондів соціального страхування. Найбільшою країною за часткою державного фінансування соціального захисту з місцевих бюджетів є Данія, а частка становить 57,3 % загальних державних витрат. Зі свого боку, фінансування соціального захисту в Бельгії, Німеччині, Іспанії, Австрії та Швейцарії здійснюються за рахунок коштів регіональних органів.

Найвищий ступінь децентралізації фінансування з місцевих бюджетів соціального захисту інвалідності та непрацездатності протягом цього періоду займала Данія (коефіцієнт децентралізації за витратами становить 98,6 %), Румунія (51,5 %), Фінляндія (48,1 %) та Швеція (37,6 %). Найвищий ступінь централізації фінансування цієї функції мали Бельгія, Болгарія, Ірландія та Португалія [9].

Аналіз коефіцієнта децентралізації державного фінансування пенсійного забезпечення дозволяє зробити висновок, що у Данії та Швеції завдяки високому коефіцієнтам фінансування соціального захисту людей по-

хилого віку ефективніше здійснюється внаслідок витрат місцевих бюджетів. Зі свого боку, в Австрії ці виплати здійснюються винятково з державного бюджету [8].

Що стосується соціальних фондів страхування, державні витрати на пенсійне забезпечення такі установи здійснюють у Швейцарії та Німеччині. Регіональні органи влади здійснюють таке фінансування в Бельгії та Іспанії [10].

Розподіл державних витрат на фінансування соціального захисту безробітних здійснюється так [11, с. 77]:

- фінансування соціального захисту безробітних виключно за рахунок коштів центрального уряду здійснюється в Норвегії, Ісландії, Великій Британії, Швеції та Ісландії;
- децентралізованими ці повноваження є в Данії та Австрії; Іспанія залучає до фінансування також регіональні органи влади;
- найбільш активну участь соціальних фондів страхування у фінансуванні соціального захисту безробітних здійснюється в Бельгії та Італії.

На основі проведеного аналізу децентралізації фінансування сфери соціального захисту країн ЄС, можемо зробити висновок, що в країнах переважає здійснення такого фінансування за рахунок регіональних та місцевих бюджетів. Даний процес забезпечується як за рахунок трансфертів з державного бюджету, так і за рахунок трансфертів соціальних фондів страхування та власних доходів територіальних громад.

Окреслимо два різноспрямовані вектори розвитку існуючої системи соціального захисту та соціального забезпечення в Україні, на основі найкращих практик ЄС [5, с. 114]:

По-перше, послідовне відтворення громіздкої та фінансово невідповідної системи пільг і соціальних виплат зі збереженням неефективної розгалуженої мережі державних закладів соціального захисту, що відповідає традиціям та підходам радянської моделі. Це призводить до унеможливлення коректного порівняння фінансування соціального захисту в Україні та країнах ЄС.

По-друге, впровадження нових, більш ефективних та економічно обґрунтованих форм і видів соціального захисту, яке супроводжується розвитком мережі закладів соціального обслуговування на рівні громад, що відповідає Європейській моделі та міжнародним стандартам.

На даний період часу в Україні існує низка проблем у фінансуванні соціальної сфери:

- недостатні розміри фінансування соціальної сфери;
- непослідовність та фрагментарність фінансування;
- неефективна структура фінансування (основна вага витрат припадає на заробітну плату, що веде до загрози матеріальної інфраструктури);

- відсутність стимулів для переходу до децентралізованого фінансування частини соціальних витрат.

Розвиток сучасної світової економіки характеризується швидкими змінами та вимагає відповідного реагування, саме тому для подальшого ефективного забезпечення діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення рекомендуємо впроваджувати наступні практики, які вже активно використовуються в країнах-членах ЄС:

- забезпечувати достатню гнучкість системи для того, щоб скористатися новими можливостями і вчасно долати загрози, на основі попереднього реформування ринку праці та соціальної політики;

- покращувати лабільність для швидкого реагування на зміни, оскільки це забезпечить сталий розвиток єдиного ринку і безперешкодне функціонування валютного союзу;

- зменшувати рівень нерівності та маргіналізації серед громадян задля досягнення адекватного рівня соціального захисту;

- пропагувати гендерну рівність та рівність серед молоді, розробити ефективні механізми вирішення проблем на ринку праці, аби зменшити відсоток стримування економіки та соціального прогресу;

- реагувати на зміни в чинній формі співпраці ЄС у новий вид континентального партнерства у зв'язку зі зміщенням балансу політичної та економічної сили в бік Північно-Атлантичного альянсу;

- орієнтуватися не на повноцінну європейську соціальну модель, а на кодекс поведінки, заснований на наступних спільних для усіх держав-членів ЄС цінностях;

- встановлювати мінімальні соціально-трудова стандарти шляхом їх гармонізації, що не позбавляє національних урядів права розробляти і вводити додаткові, більш жорсткі вимоги для підвищення рівня соціальної захищеності населення.

Оскільки економіка продовжує перебувати у кризовому стані, необхідно проводити заходи для підтримки добробуту населення, тож стан та роль соціального забезпечення в Україні вимагає підвищення

значимості. Зберігати старий фундамент соціальної сфери є вкрай недоцільним, оскільки у сучасних умовах ми постійно спостерігаємо постійні трансформації економічних та політичних підходів. Для цього потрібно створити умови комплексного використання різних методів та важелів: запровадження оплати праці не нижче мінімального рівня, індексації зарплати в умовах зростання цін та прожиткового мінімуму, надання державної допомоги, пільг та інших видів соціальної підтримки тощо [12, с. 41-42].

ВИСНОВКИ

У даному дослідженні проаналізовано загальні обсяги видатків на сферу соціального захисту та соціального забезпечення в Україні порівняно з країнами ЄС. Дані показники є доволі значними порівняно з розвинутими європейськими країнами, проте, незважаючи на доволі великий обсяг соціальних видатків, низькою й надалі залишається якість соціальних послуг в Україні. Що стосується соціальних потреб найбільш вразливих категорій населення, вони не задовольняються достатньою мірою.

Авторами визначено найкращі європейські практики, які варто впровадити до виконання в Україні з метою забезпечення ефективного функціонування соціальної сфери. Ми прослідковуємо низку негативних тенденцій та ризиків, які вимагають невідкладних заходів для швидкого досягнення загальноєвропейського рівня соціального забезпечення і захисту населення. Серед таких заходів можна виділити: запровадження механізму адміністрування соціальних послуг, покращення якості соціальних послуг, розвиток недержавного сектору, що передбачає запровадження механізму соціального замовлення; методика визначення вартості соціальних послуг; механізму фінансування соціальних послуг за принципом «гроші йдуть за отримувачем соціальних послуг»; механізму приватного партнерства.

На підставі викладеного зазначимо, що для ефективного функціонування і умовах децентралізації, органи місцевого самоврядування повинні з позиції «брокерів соціальних послуг» перейти в безпосередніх надавачів самих послуг, або стати адміністративними, методичними чи координаційними центрами для новостворених Центрів надання соціальних послуг при ОТГ. Так, буде повною мірою забезпечуватися виконання принципу «єдиного вікна» у контексті провайдингу соціальних послуг.

Список використаних джерел

1. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 18. С. 73.
2. Закон України «Про соціальні послуги». URL : <https://mariupolrada.gov.ua/news/z-1-sichnja-vvedeno-v-diju-zakon-ukraini-%C2%ABpro-socialni-poslugi%C2%BB->
3. Семигіна Т. Соціальні послуги у територіальних громадах України: інновації правового регулювання. *Вісник АПСВТ*. Київ, 2019. № 4. С. 65-75.
4. Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 5 (45). С. 568-572.
5. Ткаліч Т., Михальчук В. Фінансування соціального захисту в Україні та країнах ЄС: шляхи подолання розбіжностей. *Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В.О.Сухомлинського. Економічні науки*. Миколаїв, 2017. № 1 (8). С. 109-115.
6. Видатки Державного бюджету України 2021. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2021/>
7. Gross domestic product at market prices. *Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00001/default/table?lang=en>
8. Видатки Державного бюджету України 2020. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2021/>
9. Social spending 2016-2019. *OECD*. URL : <https://data.oecd.org/socialexp/social-spending.htm>
10. Ezcurra R., Rodriguez-Pose A. Decentralization of social protection expenditure and economic growth in the OECD. *Publius*:

Journal of Federalism. 2011. № 41 (1). pp. 146-157.

11. Степанова О.В. Фінансування соціального захисту в умовах децентралізації: зарубіжний досвід та національні реалії. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2016. № 22. С. 73-79.

12. Сарафін М., Зеленко В. Проблема сталого розвитку економіки України в умовах пандемії: євроінтеграційний зріз. *Український щорічник з європейських інтеграційних студій*. Київ, 2020. № 5. С. 36-47.

References

1. Law of Ukraine on social services № 2671-VIII of 17.01.2019. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2019. 73 p. (in Ukrainian).

2. Law of Ukraine on social services. URL : <https://mariupolrada.gov.ua/news/z-1-sichnja-vvedeno-v-diju-zakon-ukraini-%C2%ABpro-socialni-poslugi%C2%BB-> (in Ukrainian).

3. Semygina. T. Social services in territorial communities of Ukraine: innovations of legal regulation. *Bulletin of the APSVT*. Kyiv, 2019. № 4. pp. 65-75 (in Ukrainian).

4. Dutchak A.V. Social security of citizens: current state and prospects of development. *Young scientist*. 2017. № 5 (45). pp. 568-572 (in Ukrainian).

5. Tkalic T., Mykhalchuk V. (Financing social protection in Ukraine and EU countries: ways to overcome differences. *Scientific Bulletin of Mykolayiv National University. VO Sukhomlinsky. Economic sciences*. Mykolaiv, 2017. № 1 (8). pp. 109-115 (in Ukrainian).

6. Expenditures of the State Budget of Ukraine 2021. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2021/> (in Ukrainian).

7. Gross domestic product at market prices. *Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00001/default/table?lang=en>

8. Expenditures of the State Budget of Ukraine 2020. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2020/> (in Ukrainian).

9. Social spending 2016-2019. *OECD*. URL : <https://data.oecd.org/socialexp/social-spending.htm>

10. Ezcurra R., Rodriguez-Pose A. Decentralization of social protection expenditure and economic growth in the OECD. *Publius: Journal of Federalism*. 2011. № 41 (1). pp. 146-157.

11. Stepanova O.V. Financing of social protection in the conditions of decentralization: foreign experience and national realities. *Investments: practice and experience*. Kyiv, 2016. № 22. pp. 73-79 (in Ukrainian).

12. Sarafyn M., Zelenko V. The problem of sustainable development of Ukraine's economy in a pandemic: the European integration slice. *Ukrainian Yearbook of European Integration Studies*. Kyiv, 2020. №5. pp. 36-47 (in Ukrainian).

Liubov PETYK

PhD in Economics, Associate Professor, Ivan Franko National University of Lviv

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4807-2236>

e-mail: liubapetyk@ukr.net

Marta KORZH

student, Ivan Franko National University of Lviv

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7125-732X>

e-mail: korzhmarta27@gmail.com

FINANCING SOCIAL PROTECTION IN UKRAINE ON THE BASIS OF EU BEST PRACTICES

The paper analyzes the main aspects of the organization and support of territorial communities in the field of social security of the population of Ukraine. The main directions of development of the process of providing social services are outlined. The main instruments of budget financing of social protection and social security of the population of Ukraine are determined and the effects that affect the volume of expenditures of the State and Consolidated budgets on the social sphere are investigated. The existing problems in the field of social security are studied and the need to harmonize social standards with the standards of the European Union is emphasized. The thesis is put forward on the need to implement a number of measures for Ukraine's timely response to the sharp increase in socio-economic needs in the global crisis. Emphasis is placed on the problems and prospects for the development of social security in the decentralization process. The range of problems for the effective response of social policy to rapid changes in the development of the modern world economy is outlined. The necessity of the analysis of the EU experience in the field of social security and the need to adapt the best European practices in order to comply with the Western European models of social protection and / or social insurance is substantiated. The need to apply the tools of theoretical and methodological analysis of the conceptual foundations of sustainable development of social security to specific circumstances and realities in Ukraine. The study focuses on the relevance of strategic and operational objectives of the new Law of Ukraine "On Social Services" and the need for further harmonization of existing legislation with the basic standards of the Council of Europe and the European Union.

Keywords: social security, social protection, decentralization, European integration, public finances, intergovernmental relations, social protection expenditures